

Аерофото- і космічна зйомка як інноваційні напрями розвитку криміналістичної техніки

Aerial and space survey as innovative areas of development of criminal investigation technique

Василь Білоус

Ключові слова:

криміналістика, криміналістична техніка, криміналістична фотографія, інформаційні технології, аерофотозйомка, космічна зйомка, безпілотні літальні апарати.

Key words:

criminalistics, criminal investigation technique, forensic photography, information technology, aerial survey, space survey, unmanned arial vehicle.

Наука – це процес побудови систематизованого образу частини реальності, орієнтований на виявлення її загальних властивостей. Основою цього процесу слугує наукова методологія – комплекс прийомів вирішення певних завдань, а його результатом є одержання теоретичного знання, яке слугує задоволенню базових потреб людини, перша з яких – це пізнавальна домінанта людської діяльності, а друга – наукове забезпечення розроблення нових технологій, які використовуються з метою освоєння і розширення екологічних ніш у всьому багатомірному просторі існування людини¹. З цього приводу Г. Малевські справедливо наголошує на тому, що кінцевою метою будь-якої науки є пізнання оточуючого світу і на цьому підґрунті реалізація екзистенціальних цілей і завдань людини. Криміналістика повинна сприяти посиленню безпеки людини та її оточуючого середовища шляхом наукового забезпечення профілактики, розкриття і розслідування злочинів². Метою статті є визначення актуальних напрямів наукового забезпечення процесу впровадження окремих інновацій у криміналістичну практику, що покликано призвести до зростання рівня якості та ефективності останньої.

За визначенням В.Ю. Шепітька, криміналістика – це наука про закономірності злочинної діяльності та її відображення в джерелах інформації, які слугують основою для розроблення засобів, прийомів і методів збирання, дослідження, оцінки та використання доказів з метою розкриття, розслідування, судового розгляду та запобігання злочинам³. За твердженням Р.С. Белкіна, службова функція криміналістики полягає в розробленні методів і засобів попередження, розкриття і розслідування злочинів, сприянні упровадженню в судочинство досягнень інших наук⁴.

Наведена позиція видатного вченого не викликає жодних заперечень, адже однією з домінуючих тенденцій розвитку науки в умовах науково-технічного прогресу постає диференціація та інтеграція наукового знання. Вона відіграє визначальну роль і в зміні природи наявних наук, і у формуванні нових синтетичних, інтегративних і комплексних наук, і в процесі взаємопроникнення (дифузії) наукових ідей і методів⁵. Т.В. Авер'янова перераховує основні форми інтеграції знань, які так тісно та гармонійно переплітаються між собою, що в реальності їх буває важко відмежувати одну від іншої. З метою цього дослідження з їх числа доцільно виокремити: 1) перенесення ідей і уявлень із однієї галузі знань в іншу; 2) використання понятійно-концептуального апарату, методів та інших засобів пізнання інших областей науки; 3) формування комп-

¹ Словарь философских терминов / науч. ред. В.Г. Кузнецова. – М.: ИНФРА-М, 2012. – XVI. – С. 347.

² Малевски Г. В поисках собственной модели обучения – метаморфозы криминалистической дидактики в Литве / Г. Малевски // Модели преподавания криминалистики: история и современность : сб. науч. тр. / под ред. Н.П. Яблокова, В.Ю. Шепітько. – Х.: Апостиль, 2014. – С. 58.

³ Криміналістика : [підруч.] / [В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін.] ; за ред. В.Ю. Шепітька. – 5-те вид. переробл. та допов. – К.: Ін Юре, 2016. – С. 8.

⁴ Белкин Р.С. Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня. Злободневные вопросы российской криминалистики / Р.С. Белкин. – М.: НОРМА, 2001. – С. 39.

⁵ Белкин Р.С. Курс криминалистики : [учеб. пособие для вузов] / Р.С. Белкин. – 3-е изд., дополн. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2001. – С. 100.

лексних проблем і напрямів дослідження; 4) зближення, посилення взаємозв'язку і взаємодії наук, що відрізняються своїми предметними областями; 5) зближення наук різних типів: фундаментальних і прикладних, емпіричних і теоретичних, високоформалізованих і описальних тощо; 6) універсалізація засобів мови науки тощо⁶.

Сучасні уявлення про зміст криміналістики дають змогу вирізнити в її системі чотири взаємопов'язані розділи: 1) загальну теорію криміналістики; 2) криміналістичну техніку; 3) криміналістичну тактику; 4) криміналістичну методіку (або методіку розслідування окремих видів злочинів)⁷. Згідно з влучним висловом Р.С. Белкіна «криміналістика далеко пішла у своєму розвитку. Ні на жодну з наук, що вважаються правовими, не справили такого впливу науково-технічний прогрес і його наслідки, як на криміналістику. Не кажучи вже про те, що прямим наслідком науково-технічного прогресу стало формування її загальної теорії, всі інші розділи криміналістичної науки буквально насичені «іншородними» знаннями, що стали органічними складовими криміналістики. Це вже часто не звичайний зв'язок з іншими галузями знання, а проникнення останніх в надра самої матерії криміналістики⁸».

На нашу думку, наведене висловлювання найбільше стосується криміналістичної техніки – розділу криміналістики, який є системою наукових положень та принципів розроблення та застосування науково-технічних засобів, техніко-криміналістичних прийомів і методів, спрямованих на підвищення ефективності розкриття, розслідування, судового розгляду та запобігання злочинам⁹. Адже сучасні засоби і методи криміналістичної техніки розробляються з орієнтуванням на задоволення потреб слідчої, експертної і оперативно-розшукової практики та базуються на новітніх досягненнях природознавства, математики, аналітичної фізики і хімії, кібернетики та низки інших наук. У теперішній час система криміналістичної техніки охоплює загальні положення і низку галузей. Останні, входячи до структури криміналістичної техніки, тісно пов'язані не тільки між собою, але й з іншими розділами криміналістики: загальною теорією, особливо з теорією криміналістичної ідентифікації; криміналістичною тактикою, особливо з рекомендаціями щодо слідчого огляду; з криміналістичною методікою розслідування різних видів злочинів¹⁰.

У наукових працях новітньої доби знайшли своє відображення погляди про те, що об'єктивні причини розвитку науки і техніки призводять до формування нових галузей криміналістичної техніки¹¹. Однак, виходячи з того, що галузь – це певна (*доволі широка, курсив наш – В. Б.*) ділянка науки¹², ми вважаємо за необхідне уточнити вищевикладену позицію тим, що об'єктивні причини розвитку науки і техніки у взаємозв'язку з процесами диференціації та інтеграції наукового знання призводять до формування не тільки нових галузей, але й підгалузей – профільних підрозділів¹³ у межах уже сформованих наукових галузей. Підтвердженням цьому стосовно криміналістичної техніки може слугувати таке положення.

Так, дослідивши вихідні положення (криміналістичні принципи) пізнання злочинної події, О.О. Ексархопуло запропонував віднести до їх числа принцип взаємозв'язку криміналістичної науки і практики. Цей принцип охоплює доволі широкий спектр можливої їх взаємодії, означаючи, що не тільки практика (слідча, експертна, оперативно-розшукова тощо) повинна отримувати зиск із результатів наукових досліджень, але й наука – із практичного досвіду. Процес взаємного збагачення криміналістичної науки і практики має, зрозуміло, цілком визначену кінцеву мету, а саме підвищення ефективності роботи правоохоронних органів. Між тим практика боротьби зі злочинністю повинна бути зацікавлена не тільки у «споживанні» даних криміналістичних наук, але й у передаванні інформації про позитивний досвід і негативні тенденції свого розвитку. Те саме стосується і наукових досліджень у галузі криміналістики¹⁴.

⁶ Аверьянова Т.В. Интеграция и дифференциация научных знаний как источник и основы новых методов судебной экспертизы / Т.В. Аверьянова. – М., 1994. – С. 9–15.

⁷ Криміналістика : [підруч.] / [В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін.] ; за ред. В.Ю. Шепітька. – 5-те вид. переробл. та допов. – К. : Ін Юре, 2016. – С. 9–10.

⁸ Белкин Р.С. Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня. Злободневные вопросы российской криминалистики / Р.С. Белкин. – М. : НОРМА, 2001. – С. 41.

⁹ Криміналістика : [підруч.] / [В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін.] ; за ред. В.Ю. Шепітька. – 5-те вид. переробл. та допов. – К. : Ін Юре, 2016. – С. 41.

¹⁰ Ищенко Е.П. Криминалистика : [учебник] / Е.П. Ищенко. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : ЮФ Контракт ; Волтерс Клувер, 2011. – С. 50–51.

¹¹ Шепітько В.Ю. Консолидація криміналістических знаній в умовах історических преобразований і глобалізації сучасного світа / В.Ю. Шепітько, М.В. Шепітько //Kriminalistika ir reismo ekspertologija: mokslas, studijos, praktika XXI : scientific articles. – Vilnius, 2015. – С. 32.

¹² Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : Перун, 2009. – С. 219.

¹³ Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : Перун, 2009. – С. 951.

¹⁴ Эксархопуло А.А. Криминалистическая теория: сущность, структура, компонентный состав / А.А. Эксархопуло // Криміналіст першодрукований. – 2015. – № 11. – С. 27.

Вивчивши семіотичні засоби криміналістичного пізнання, В.М. Терехович і Е.В. Німанде дійшли висновку про те, що криміналістична практика стала найбільш інтенсивно адаптовувати і розвивати образотворчі засоби пізнання з виникнення таких технічних засобів, які забезпечували б можливість одержувати з мінімальними витратами і в максимально стислі строки такі зображення предметів, у яких, по-перше, був би відсутнім суб'єктивний чинник того, хто зображує, а по-друге, був би досягнутий максимальний ступінь подібності зображуваного з зображенням. Першим засобом такого роду стала фотографія. Результатом такого розвитку в теорії криміналістики стало формування розділу «криміналістична фотографія» (у деяких виданнях використовується застарілий термін «судова фотографія»). У межах цього розділу описуються і пояснюються основні положення одержання і використання в процесі проведення слідчих дій зображень, що виготовлені засобами фото-, кіно- і відеотехніки. Криміналістична фотографія як цілісна теоретична система охоплює низку основних положень, що відображають сутність криміналістичної фотографії. Принциповим для криміналістичної фотографії є те, що це система знань, у якій узагальнено науково-практичні положення про засоби, методи, прийоми і види одержання фото-, кіно- і відеозображень у процесі проведення слідчих дій¹⁵.

Повною мірою усвідомлюючи важливе значення якомога швидшого розкриття потенціалу криміналістичної фотографії і відеозапису для процесу доказування, ми вимушені констатувати, що сучасний рівень теоретичних напрацювань у цій галузі криміналістичної техніки останніми роками істотно відстає від сучасного рівня розвитку криміналістичної практики. Адже у більшості наукових і навчально-методичних робіт йдеться про загальні правила і особливості виключно наземної фото-, кіно- чи відеозйомки. Однак традиційні наземні методи і прийоми фотозйомки і відеозапису виявляються не завжди придатними для повного і об'єктивного фіксування необхідних даних про ознаки об'єктів зйомки, а також особливості їх взаємного розташування. Тому на наше переконання, в сучасних умовах значною мірою доповнити або в деяких випадках навіть повністю замінити їх дає змогу аерозйомка, здійснювана як окремо, так і у взаємоузгодженому комплексі зі зйомкою наземною.

Аеро (від давньогр. "αἴρ" – повітря) – перша частина складних слів, що вказує на їх відношення до повітря, авіації, легкості¹⁶, а також відповідає словам «авіаційний» і «повітряний»¹⁷. Термін «аерозйомка» («аерофотозйомка») (англ. "aerial mapping", "aerial photography", "aerophotosurveying") і такі його синоніми, як «авіазйомка», «аерознімання», «аерофотознімання», «аерофотографування», за усталеною традицією використовуються для позначення процесу фотографування місцевості з літака фотокамерами спеціальної конструкції з метою одержання аерофотознімків (аерофотографій) – знімків, здобутих аерофотозніманням¹⁸.

У структурі дистанційних методів дослідження Землі вирізняють аерометоди, точкою відліку щодо упровадження яких прийнято вважати складення у 1855 р. точного плану м. Париж (Франція) за допомогою аерофотознімків, виготовлених фотокамерою, піднятою у повітря на аеростаті. Сутність аерометодів, які отримали потужний розвиток у другій половині ХХ ст., полягає у використанні авіації для покращення якості і прискорення виконання різних видів наземних робіт. Окрім геодезії, геології, археології, географії, топографії і військової справи сьогодні завдяки високій інформативності аерометоди застосовуються у різних сферах економіки: лісному і сільському господарстві, видобувній галузі, будівництві та реконструкції великих інфраструктурних об'єктів тощо¹⁹.

Стрімкий розвиток виробництва безпілотних літальних апаратів ("Unmanned Aerial Vehicle", БПЛА, дрон) – літальних апаратів, здатних ініціювати та підтримувати керований політ та навігацію без присутності людини на борту²⁰ – призвів до того, що використання БПЛА для проведення аерофотозйомки стало вельми актуальним напрямом розвитку методів збирання геопросторових даних²¹. Потенціал цієї інфор-

¹⁵ Терехович В.Н. Семіотические средства криминалистического познания / В.Н. Терехович, Э.В. Ниманде // Теория та практика судової експертизи і криміналістики : зб. наук. пр. / ред. кол.: А.І. Лозовий, В.Ю. Шепітько та ін. – Вип. 15. – Х. : Право, 2015. – С. 31.

¹⁶ Большой иллюстрированный словарь иностранных слов. – М. : Восток – Запад, 2009. – С. 90.

¹⁷ Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : Перун, 2009. – С. 14.

¹⁸ Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : Перун, 2009. – С. 15.

¹⁹ Судариков В.Н. Основы аэрокосмофотосъемки / В.Н. Судариков, О.Н. Калинина. – Оренбург : Оренбургский государственный университет, 2013. – С. 2–4.

²⁰ Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення: Постанова КМУ від 20 листопада 2003 р. № 1807 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>.

²¹ Петров М.В. Практический опыт использования БПЛА Swinglet производства компании Sense FLY (Швейцария) / М.В. Петров // Интерэкспо Гео-Сибирь. – 2013. – Т. 8.

маційної технології був невідкладно усвідомлений правоохоронними органами і спеціальними службами розвинених країн, у результаті чого були консолідовані необхідні сили і засоби з метою розроблення багатофункціональних безпілотних авіаційних комплексів та поширення використання останніх у діяльності із забезпечення громадської безпеки під час масових заходів, патрулювання протяжних і площинних об'єктів, спостереження за дорожнім рухом, виявлення плантацій нарковмісних речовин²², огляду важкодоступних місць різних подій і збирання доказів тощо²³. В Україні на глобальному рівні ініційовано здійснення аерофотозйомки з метою запобігання незаконній порубці лісу²⁴. На локальному рівні успішну апробацію аерофотознімків як процесуального джерела доказів здійснено автором цієї статті у судовому процесі з розгляду справи № 642/3687/16-п²⁵.

При цьому слід зауважити, що тільки аерофотозйомкою не вичерпується корисний для органів кримінальної юстиції потенціал методів і засобів дистанційного вивчення земної поверхні. Адже в сучасному світі обов'язковим компонентом інформаційного забезпечення будь-якої держави з розвинутою економікою є космічна інформація систем дистанційного зондування Землі. Ця інформація стала життєво необхідною в системах прийняття рішень, від яких залежить якість прогнозування та своєчасного попередження і ліквідації надзвичайних ситуацій, метеозабезпечення, раціональне природокористування, картографування і планування будівництва, безперебійне функціонування транспорту, обороноздатність і багато інших важливих питань²⁶. Така інформація одержується шляхом здійснення космічної зйомки – фотозйомки поверхні Землі з висоти понад 150–200 км²⁷.

Космічна зйомка, що здійснюється космічними апаратами дистанційного зондування Землі, уже успішно використовується для виявлення районів незаконного посіву або незаконного вирощування рослин, що містять наркотичні речовини (зокрема снотворного маку чи конопель). У тому числі таких, що замасковані іншими рослинами, наприклад, соняшником²⁸, та культивуються у регіонах з різними ґрунтово-кліматичними умовами²⁹. Загальнодоступні супутникові знімки "Google Earth Pro", досліджені фахівцями "Bellingcat"³⁰ та "InformNapalm"³¹, можуть слугувати доказами здійснення російськими артилерійськими підрозділами обстрілів території України з території Російської Федерації влітку 2014 р. А зафіксована за допомогою космічної зйомки інтенсивність нічного освітлення тимчасово окупованих територій дає змогу визначити ступінь тяжкості збитків, завданих війною економіці окремих районів Донецької і Луганської областей, а також ситуацію в гуманітарній сфері, що перебуває з останнім у тісному кореляційному зв'язку. Цей непрямий метод оцінки економіки базується на гіпотезі про те, що у країнах з низьким і середнім рівнями доходів зміна нічного освітлення на 1% приблизно дорівнює зміні доходів на той же 1%³².

Однак більшості відомих на теперішній час випадків здійснення збору доказової інформації шляхом аерофото- та / або космічної зйомки притаманний розрізнений і безсистемний характер. Рівень упровадження цих технологій у правозастосовну практику в різних країнах може різке відрізнятись і часто

²² Федутин Д.В. Беспилотники специального назначения / Д.В. Федутин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bp-la.ru/bespilotniki-specialnogo-naznacheniya>.

²³ Krassowski K. Drones – new technological tools in detection of crimes / K. Krassowski // *Kriminalistika ir reismo ekspertologija: mokslas, studijos, praktika XXI : scientific articles*. – Vilnius, 2015. – С. 368–380.

²⁴ Гройсман доручив провести аерофотозйомку лісів: Скоро ми побачимо повну картину того, хто саме і скільки вирубує // *Цензор.Нет*. – 2016. – 25 липня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.censor.net.ua>.

²⁵ Постанова Ленінського районного суду м. Харкова від 2 серпня 2016 р.; номер в ЄДРСР 59389306 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59389306>.

²⁶ Кучейко А.А. Космические снимки для федеральной власти / А.А. Кучейко // *CNews*. – 2006. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cnews.ru>.

²⁷ Судариков В.Н. Основы аэрокосмофотосъемки / В.Н. Судариков, О.Н. Калинина. – Оренбург : Оренбургский государственный университет, 2013. – С. 167.

²⁸ СБУ знищила ще одну плантацію канабісу в районі проведення АТО // *Прес-центр СБ України*. – 2016. – 17 серпня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ssu.gov.ua>.

²⁹ Чернявский Г.М. Особенности идентификации наркосодержащей растительности с использованием космической информации / Г.М. Чернявский, А.И. Стрыков // *Известия высших учебных заведений геодезия и аэрофотосъемка*. – 2016. – Т. 60. – № 3. – С. 95–101.

³⁰ Война на Донбасе: Bellingcat доказал запуск «Градov» с территории РФ // *УКРІНФОРМ*. – 2016. – 25 серпня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrinform.ru>.

³¹ Обстріли України з території РФ у серпні 2014. Вивчено супутникові знімки 539 вирв // *InformNapalm*. – 2016. – 7 серпня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://informnapalm.org/ua>.

³² Угасающий регион: что об экономике так называемых ДНР/ЛНР говорят фото со спутников / [Т. Купе, М. Мик, М. Найштуб] // *Voxukraine*. – 2016. – 18 липня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://voxukraine.org>.

взагалі триматися лише на ентузіазмі прогресивних представників громадянського суспільства, окремих практиків чи науковців. Завдання ж криміналістики в сучасних глобальних умовах зумовлені необхідністю системного криміналістичного забезпечення відповідних органів правозастосування, що функціонують в різних країнах світу, і спрямовані на оптимізацію процесів виявлення, розкриття, розслідування, попередження злочинів, а також сприяння відновленню справедливості. Весь судовий процес повинен бути заснований на останніх досягненнях науки і техніки, передових технологіях накопичення і передавання інформації. Саме в таких умовах, на думку В.Ю. Шепітька, простежується консолідація криміналістичних знань, зумовлена інтегративними процесами світового співтовариства³³.

Криміналістична техніка розвивається в трьох основних напрямках: оперативно-слідча, науково-дослідна, профілактична. Кожний із напрямів передбачає розроблення не лише відповідних приладів, пристосувань, інструментів, матеріалів, але й найефективніших прийомів і методів використання науково-технічних засобів³⁴. І якщо прерогатива у розробленні науково-технічних засобів апіорі належить представникам виробничої сфери, то розроблення або адаптація найефективніших прийомів і методів використання аерофото- і космічної зйомки для задоволення потреб криміналістики є справою синергетичного об'єднання творчих зусиль представників криміналістичної теорії і практики. Підвищення ж якості та ефективності криміналістичної практики потребує постановки і вирішення цілого спектру теоретичних питань, серед яких:

1. визначення поняття і видів аерофото- і космічної зйомки;
2. уточнення понятійно-концептуального апарату криміналістичної фотографії з урахуванням понятійно-концептуального апарату аерофото- і космічної зйомки, ідей і уявлень материнських галузей науки;
3. універсалізації засобів мови науки, зокрема, шляхом визначення обґрунтованості об'єднання аерофото- і відеозйомки терміном «аерозйомка», а аерофото- і космічної зйомки – «аерофотокосмозйомка»³⁵;
4. визначення місця аерофото- і космічної зйомки в системі криміналістичної фотографії, а також перспектив розвитку завдяки ним криміналістичного вчення про фіксацію доказової інформації³⁶;
5. визначення методів та інших засобів пізнання інших областей науки, які без жодних змін або за умови належної адаптації можуть сприяти впровадженню аерофото- і космічної зйомки у криміналістичну практику;
6. розроблення засобів, методів і прийомів аерофото- і космічної зйомки, спрямованих на задоволення специфічних потреб криміналістики, зокрема, у процесі провадження окремих слідчих (розшукових) дій чи судових експертиз.

Об'єднання криміналістичних знань безпосередньо пов'язано з: 1) виникненням практичної необхідності в їх використанні; 2) виникненням системи наукових (криміналістичних) знань; 3) впливом криміналістики на практику застосування її знань і процесом, що є зворотнім названому; 4) потребою в навчанні представників правозастосовної практики криміналістиці на науковій основі. Фактично, йдеться про те, що консолідація криміналістичних знань відповідає розумінню криміналістики як науки, навчальної дисципліни і практичної діяльності³⁷. Тому є очевидною потреба у розробленні відповідного викликам часу навчального курсу з криміналістичних основ аерофото- і космічної зйомки, а також забезпеченні належної теоретичної і практичної підготовки працівників органів кримінальної юстиції в окресленій галузі.

Анотація

³³ Шепітько В.Ю. Консолидація криміналістических знань в умовах історических преобразований і глобалізації сучасного мира / В. Ю. Шепітько, М. В. Шепітько // *Kriminalistika ir reismo ekspertologija: mokslas, studijos, praktika XXI : scientific articles*. – Vilnius, 2015. – С. 31–32.

³⁴ Криміналістика : [підруч.] / [В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін.] ; за ред. В.Ю. Шепітька. – 5-те вид. переробл. та допов. – К. : Ін Юре, 2016. – С. 43.

³⁵ Судариков В.Н. Основы аэрокосмофотосъемки / В.Н. Судариков, О. Н. Калинина. – Оренбург : Оренбургский государственный университет, 2013. – 309 с.

³⁶ Белкин Р.С. Курс криминалистики : [учеб. пособие для вузов] / Р.С. Белкин. – 3-е изд., дополн. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2001. – С. 343–376.

³⁷ Шепітько В.Ю. Консолидація криміналістических знань в умовах історических преобразований і глобалізації сучасного мира / В. Ю. Шепітько, М. В. Шепітько // *Kriminalistika ir reismo ekspertologija: mokslas, studijos, praktika XXI : scientific articles*. – Vilnius, 2015. – С. 23.

Стаття присвячена дослідженню актуальних питань розвитку криміналістики в епоху науково-технічного прогресу і зумовленої ним диференціації та інтеграції наукового знання. З метою підвищення ефективності розкриття, розслідування, судового розгляду та запобігання злочинам на основі аналізу успішного зарубіжного і вітчизняного досвіду, а також потенціалу сучасних інформаційних технологій обґрунтовується необхідність інтеграції до криміналістичної техніки системи наукових положень і принципів розроблення та застосування аерофото- і космічної зйомки.

Summary

The article is dedicated to study of currently important issues of criminalistics development during the age of scientific and technical progress as well as differentiation and integration of scientific knowledge caused by such progress. In order to increase the efficiency of crime solution, investigation, prevention, and judicial inquiry based on the analysis of successful foreign and domestic experience and the potential of modern information technologies, the necessity of integration of the system of scientific principles concerning the development and application of aerial and space survey into the criminal investigation technique is substantiated.

Використана література:

1. Словарь философских терминов / науч. ред. В.Г. Кузнецова. – М. : ИНФРА-М, 2012. – XVI. – 731 с.
2. Малевски Г. В поисках собственной модели обучения – метаморфозы криминалистической дидактики в Литве / Г. Малевски // Модели преподавания криминалистики: история и современность : сб. науч. тр. / под ред. Н.П. Яблокова, В.Ю. Шепитько. – Х. : Апостиль, 2014. – 228 с.
3. Криміналістика : [підруч.] / [В.Ю. Шепитько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін.] ; за ред. В.Ю. Шепитька. – 5-те вид. переробл. та допов. – К. : Ін Юре, 2016. – 640 с.
4. Белкин Р.С. Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня. Злободневные вопросы российской криминалистики / Р.С. Белкин. – М. : НОРМА, 2001. – 240 с.
5. Белкин Р.С. Курс криминалистики : [учеб. пособие для вузов] / Р.С. Белкин. – 3-е изд., дополн. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2001. – 837 с.
6. Аверьянова Т.В. Интеграция и дифференциация научных знаний как источник и основы новых методов судебной экспертизы / Т.В. Аверьянова. – М., 1994. – 123 с.
7. Ищенко Е.П. Криминалистика : [учебник] / Е.П. Ищенко. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : ЮФ Контракт ; Волтерс Клувер, 2011. – 512 с.
8. Шепитько В.Ю. Консолидація криміналістических знань в умовах історических преобразований і глобалізації сучасного світа / В.Ю. Шепитько, М.В. Шепитько // Kriminalistika ir reismo ekspertologija: mokslas, studijos, praktika XXI : scientific articles. – Vilnius, 2015. – С. 21–35.
9. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. ; Ірпінь: Перун, 2009. – С. 219.
10. Эксархопуло А.А. Криминалистическая теория: сущность, структура, компонентный состав / А.А. Эксархопуло // Криміналіст першодрукований. – 2015. – № 11. – С. 10–29.
11. Терехович В.Н. Семиотические средства криминалистического познания / В.Н. Терехович, Э.В. Ниманде // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики : зб. наук. пр. / ред. кол.: А.І. Лозовий, В.Ю. Шепитько та ін. – Вип. 15. – Х. : Право, 2015. – С. 21–32.
12. Большой иллюстрированный словарь иностранных слов. – М. : Восток – Запад, 2009. – 958 с.
13. Судариков В.Н. Основы аэрокосмофотосъемки / В.Н. Судариков, О.Н. Калинина. – Оренбург : Оренбургский государственный университет, 2013. – 309 с.
14. Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення : Постанова КМУ від 20 листопада 2003 р. № 1807 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>.
15. Петров М.В. Практический опыт использования БПЛА Swinglet производства компании Sense FLY (Швейцария) / М.В. Петров // Интерэкспо Гео-Сибирь. – Т. 8. – 2013.
16. Федутин Д.В. Беспилотники специального назначения / Д.В. Федутин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bp-la.ru/bespilotniki-specialnogo-naznacheniya>.
17. Krassowski K. Drones – new technological tools in detection of crimes / K. Krassowski // Kriminalistika ir reismo ekspertologija: mokslas, studijos, praktika XXI : scientific articles. – Vilnius, 2015. – С. 368–380.

18. Гройсман доручив провести аерофотозйомку лісів: Скоро ми побачимо повну картину того, хто саме і скільки вирубує // Цензор.Нет. – 2016. – 25 липня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.censor.net.ua>.
19. Постанова Ленінського районного суду м. Харкова від 2 серпня 2016 р., номер в ЄДРСР 59389306 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59389306>.
20. Кучейко А.А. Космические снимки для федеральной власти / А.А. Кучейко // СNews. – 2006. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cnews.ru>.
21. СБУ знищила ще одну плантацію канабісу в районі проведення АТО // Прес-центр СБ України. – 2016. – 17 серпня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ssu.gov.ua>.
22. Война на Донбасе: Bellingcat доказал запуск «Градov» с территории РФ // УКРИНФОРМ. – 2016. – 25 серпня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrinform.ru>.
23. Обстріли України з території РФ у серпні 2014. Вивчено супутникові знімки 539 вирв // InformNapalm. – 2016. – 7 серпня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://informnapalm.org/ua>.
24. Угасающий регион: что обэкономике так называемых ДНР/ЛНР говорят фото со спутников / [Т.Купе, М.Мик, М.Найштуб] // Voxukraine. – 2016. – 18 липня. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://voxukraine.org>.

Василь Білоус,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики*

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, адвокат